

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертацію Нісаноглу Наталі Георгіївни

«Актуалізація концепту КОНСЕНСУС в англomовному

публіцистичному дискурсі:

лінгвокогнітивний та комунікативно-прагматичний аспекти»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук

за спеціальністю 10.02.04 – германські мови

XXI століття постійно пропонує нові можливості і нові виклики. Щодня потрібно робити вибір, вести перемовини, вирішувати стратегічні питання. І тоді постає необхідність пошуку шляхів вирішення проблеми, які б задовольняли усіх учасників комунікації, які, в свою чергу, використовують широкий спектр стратегій і тактик для впливу на свідомість людей та досягнення консенсусу. Саме знаходження консенсусу, а не компромісу стає запорукою успіху у розв'язанні глобальних та локальних питань у різних сферах життя.

Публіцистичний дискурс все частіше стає об'єктом лінгвістичних розвідок, в яких особлива увага приділяється дослідженню взаємозв'язку мови, когніції, комунікації. Попри чисельні дослідження публіцистичного дискурсу як в Україні так і поза її межами, лінгвокогнітивний і комунікативно-прагматичний аспекти актуалізації концепту КОНСЕНСУС в публіцистичному дискурсі досі залишалися поза увагою лінгвістів, що відкриває нові перспективи мультидисциплінарних наукових розвідок.

Актуальність дисертаційної роботи Наталі Георгіївни Нісаноглу визначається її відповідністю загальним спрямуванням наукових досліджень у руслі когнітивної лінгвістики на пошук нових підходів до вивчення актуалізації концептів у різних дискурсах. Своєчасність і перспективність теми дисертації підсилюється, з одного боку, теоретичною та практичною

орієнтацією дослідження на виявлення лінгвокогнітивних особливостей репрезентації концепту КОНСЕНСУС в англomовному публіцистичному дискурсі, а з іншого, необхідністю визначення, яким саме чином відбувається відбір та реалізація особистістю мовних та мовленнєвих засобів у спілкуванні.

Коло питань, що розглядаються в дисертації, відповідає профілю досліджень, що проводяться на кафедрі англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету в межах наукової теми «Лінгвокогнітивні і комунікативно-прагматичні аспекти дослідження мовно-мовленнєвих одиниць сучасної англійської мови» (номер держреєстрації 0117U006792). Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради ХДУ (наказ № 1051-Д від 10.12.2019 р.) й уточнена (протокол № 9 від 30.03.2020 р.).

Наукова новизна проведеного дослідження полягає в тому, що в ньому **вперше** виявлено лінгвокогнітивні й комунікативно-прагматичні параметри концепту КОНСЕНСУС в англomовному публіцистичному дискурсі. Авторка вдало застосовує запропоновану комплексну методику аналізу дискурсивної актуалізації концепту КОНСЕНСУС для виявлення засобів, що експлікують та імплікують досліджуваний концепт у публіцистичному дискурсі.

Дисертація є зразком коректного й обґрунтованого вибору об'єкта й предмета вивчення та методів їх дослідження, логічно сформульованих мети й завдань роботи. **Об'єктом** дослідження постає концепт КОНСЕНСУС, актуалізований в англomовному публіцистичному дискурсі, а **предмет** вивчення становлять лінгвокогнітивні та комунікативно-прагматичні характеристики актуалізації вербальних компонентів концепту КОНСЕНСУС.

Висновок про **обґрунтованість** та **достовірність** виконаного дослідження випливає із позитивного враження від загальнонаукової ерудиції дисертантки, репрезентативної бази теоретичних джерел з теорії

дискурсу, когнітивної лінгвістики, лінгвопрагматики, цілком достатнього за обсягом емпіричного матеріалу, адекватного та ефективного застосування методів дослідження.

Серед найбільш суттєвих **теоретичних** здобутків дисертації варто відзначити розроблену модель концепту КОНСЕНСУС в англomовному публіцистичному дискурсі та виокремлені домінуючі комунікативні стратегії дискурсивної реалізації концепту КОНСЕНСУС, що, як справедливо стверджує дисертантка, є внеском у розвиток філологічної науки, зокрема, у когнітивну лінгвістику, лінгвопрагматику.

Практична значущість роботи вбачається в можливості застосування її результатів у розробці та викладанні лекційних та практичних курсів, зокрема стилістики англійської мови, інтерпретації тексту. Окремі результати можуть виявитися корисними для спецкурсів із когнітивної лінгвістики та когнітивної прагматики.

Перспективу подальших досліджень лінгвокогнітивних і комунікативно-прагматичних параметрів концепту КОНСЕНСУС вбачаємо в порівняльному аналізі реалізації досліджуваного концепту в інших дискурсах. Перспективним є також розширення репертуару комунікативних стратегій і тактик дискурсивної реалізації концепту КОНСЕНСУС.

Системний підхід до досліджуваного матеріалу, вибраний рівень та аспекти аналізу визначили **побудову** дисертації, яка є логічною та чіткою. Текст дисертаційної роботи складається із вступу, трьох розділів із висновками до кожного з розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, лексикографічних джерел, джерел ілюстративного матеріалу та додатків. У вступі обґрунтовано актуальність теми, коректно визначено об'єкт, предмет, окреслено поставлені завдання відповідно до мети дослідження, описано застосовані методи дослідження, теоретичне й практичне значення роботи, визначено наукову новизну, подано відомості про апробацію отриманих результатів. Бажано було б також додати чітко сформульовані положення, які виносяться на захист.

У першому розділі «Теоретичні засади дослідження концепту КОНСЕНСУС в англomовному публіцистичному дискурсі» розкрито існуючі підходи до вивчення концепту та дискурсу у сучасній лінгвістиці, визначено поняттєвий апарат дослідження. Авторка цілком логічно відтворює тришарову структуру аналізованого концепту та систематизує лексичні одиниці, які репрезентують концепт КОНСЕНСУС в англomовному публіцистичному дискурсі. Крім того, Наталя Георгіївна обґрунтовує вибір методів дослідження та описує основні етапи запропонованої інтегративної методики для досягнення поставленої мети.

У другому розділі «Лінгвокогнітивний вимір концепту КОНСЕНСУС в англomовному публіцистичному дискурсі» запропоновано ретельний аналіз та класифікацію експліцитних та імпліцитних засобів реалізації досліджуваного концепту та його смислів на лексико-семантичному, фразеологічному й синтаксичному мовних рівнях. До безумовних здобутків дисертації належить глибина аналізу вдало підбраного ілюстративного матеріалу та послідовність викладу матеріалу. Високий рівень обізнаності у першоджерелах стійких словосполучень, уважність до деталей уможливили точність та чіткість сформульованих висновків.

У третьому розділі «Комунікативно-прагматичний вимір концепту КОНСЕНСУС в англomовному публіцистичному дискурсі» розкрито особливості концепту КОНСЕНСУС в комунікативно-прагматичному аспекті, а саме виокремлено основні комунікативні стратегії і тактики, реалізація яких у публіцистичному дискурсі передбачає прагматичний вплив на адресата задля досягнення консенсусу. Заслугує позитивної оцінки досить ретельний аналіз дискурсивних фрагментів, в яких реалізовано маніпулятивну стратегію, стратегію самопрезентації та стратегію формування емоційного відгуку, та визначення мовностилістичних засобів, що актуалізують концепт КОНСЕНСУС. Водночас бажано було б більше уваги приділити характерним рисам кожної з виокремлених тактик.

Загальні висновки роботи засвідчують успішне виконання окреслених на початку роботи завдань та досягнення поставленої мети – визначення експліцитних та імпліцитних засобів реалізації концепту КОНСЕНСУС у публіцистичному дискурсі в лінгвокогнітивному та комунікативно-прагматичному аспектах. Концептуально-завершена праця дисертантки вирізняється логічністю та аргументованістю викладених положень, виваженістю структури. На схвалення заслуговують запропоновані схеми, таблиці, діаграми, що унаочнюють міркування авторки й графічно представляють отримані результати. У цілому **оформлення** дисертації **відповідає** існуючим вимогам і дозволяє найбільш повно обґрунтувати та відбити наукові положення і висновки дисертації.

Дисертаційне дослідження Н.Г. Нісаноглу пройшло вагому апробацію на різнопланових міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях, а його висновки у достатньому обсязі опубліковані у фахових виданнях України (9 публікацій) й у іноземних виданнях (3 публікації). Зміст автореферату засвідчує належний науковий рівень дослідження та є **ідентичним** основним положенням дисертації.

Переходячи до обов'язкової критичної частини відгуку, маю наголосити, що рецензована дисертація за актуальністю обраної теми, новизною й обґрунтованістю висновків, рівнем виконання роботи викликає питання та зауваження більше дискусійного та рекомендаційного характеру:

1. Матеріал дослідження є доволі репрезентативний та нараховує 7 480 дискурсивних фрагментів англомовного публіцистичного дискурсу, дібраних методом суцільної вибірки з електронних ресурсів мережі Інтернет, друкованих газет і журналів, серед яких є ресурси США, Великобританії, Канади, Нової Зеландії. На с.57 зазначено, що дискурсивні фрагменти є різножанровими. Цікаво було б дізнатися, чи дискурсивні фрагменти об'єднані спільною тематикою (наприклад, політичні, економічні тощо) та роком видання.

2. На с. 54 зазначено, що «Аналіз емпіричного матеріалу показав, що концепт КОНСЕНСУС у дискурсі може виявляти різні ступені реалізації смислів. Це дозволяє стверджувати, що в аспекті дослідження градуальності кожний із ступенів співвідноситься з певним показником як маркером квантитативності на запропонованій нами умовній шкалі. При цьому необхідно також урахувати існування суміжних (маргінальних) індикаторів, що іноді мають суперечливі моменти.» Хотілося б почути приклади дискурсивних фрагментів, в яких виявлено суміжні індикатори.

3. У третьому розділі дисертаційної роботи Наталя Георгіївна досліджує специфіку дискурсивної актуалізації концепту КОНСЕНСУС з позицій комунікативно-прагматичного підходу та виокремлює домінантні стратегії і тактики адресантів. Так, авторка доходить висновку, що домінантними стратегіями є маніпулятивна стратегія, стратегія самопрезентації, стратегія формування емоційного відгуку. Цікаво, що тактика контрастування, на думку авторки, є складовою не лише маніпулятивної стратегії, а й стратегії самопрезентації. З тексту роботи зрозуміло, що є певні відмінності реалізації зазначених тактик. Виникає запитання, чи виявлено також спільні риси, які характерні для цих тактик, та чому було вирішено обрати однакову назву.

Наведені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки роботи. Усі викладені формальні і змістовні аспекти дозволяють стверджувати, що дисертація є самостійним, оригінальним та завершеним лінгвістичним дослідженням, яке виконане на належному науково-методичному рівні. Встановлені експліцитні та імпліцитні засоби реалізації концепту КОНСЕНСУС у публіцистичному дискурсі відзначаються новизною та мають суттєве значення для подальшого розвитку когнітивної лінгвістики та лінгвопрагматики.

На підставі ознайомлення з текстом дисертації, авторефератом та публікаціями авторки за темою рецензованої роботи вважаю, що

дисертаційна робота Нісаноглу Наталі Георгіївни «Актуалізація концепту КОНСЕНСУС в англomовному публіцистичному дискурсі: лінгвокогнітивний та комунікативно-прагматичний аспекти» виконана на належному науково-методичному рівні та **відповідає** «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Кабінетом Міністрів України від 24.07.2013, № 567, зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ №656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 1159 від 30.12.2015 та № 607 від 15.07.2020, а її авторка, Нісаноглу Наталя Георгіївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови.

Офіційний опонент:

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської філології

Чорноморського національного університету

імені Петра Могили

Міністерства освіти і науки України

Ю.В. Стодолінська

Підпис засвідчую

Вчений секретар

В. О. Чорна